

Tilsynssensorrapport 2019/2020

Gjennomgang av utvalgte deler av bachelorprogrammet ved Økonomisk Institutt i lys av endringer gjort de siste årene

Rapport fra tilsynssensor Joachim Thøgersen ved OsloMet

10.12.2020

Tilsynssensor

Jeg er ansatt som tilsynssensor for Økonomisk Institutt ved Universitetet i Oslo for perioden 2019-2022. Avtalen gjelder eksamen på bachelornivå og omfatter bachelorprogrammet og første del av det femårige masterprogrammet. Tilsynssensor skal bidra til at gradene ved instituttet holder god standard, har tilstrekkelige vurderingsformer og at studentenes kunnskaper blir testet på en upartisk og faglig god måte. Tilsynet skal primært omfatte vurderingsformer, vurderingsprosesser og standard på vurderingsresultatet i forhold til forventet læringsutbytte. I foreliggende rapport rettes oppmerksomheten mot utvalgte deler av programmet i lys av omfattende endringer gjort de siste årene. Dette vil innebære en gjennomgang av flere emner, standard, overganger og vurderingsprosesser. Fokuset i rapporten skyldes at jeg sammen med programleder Tone Ognedal og studiekonsulent Kristina Huglen mener det er behov for gjennomgang av utvalgte deler av reformen fra 2018.

1. Bakgrunn

De siste årene har det blitt gjort flere endringer i bachelorprogrammet i samfunnsøkonomi ved Økonomisk Institutt. Flere av disse endringene er beskrevet i «Programgjennomgang for 2017», og «Studiereformen for 2018». Spesielt studiereformen innebar flere tiltak som instituttet arbeidet med gjennom 2016 og 2017.

Flere av tiltakene innebar deling av emner, navneendringer, nedleggelser av enkelte emner og opprettelse av nye. Det er flere grunner til at disse tiltakene ble iverksatt. Jeg starter denne rapporten med å se på noen av disse grunnene, før jeg ser på de ulike tiltakene. Herunder vil jeg beskrive tiltaket, effekter, mulige utfordringer og mulige løsninger. I foreliggende rapport vil jeg spesielt se på følgende endringer:

1. Deling av ECON2200 i ECON1100 og ECON2220.
2. Nedleggelse av ECON3610/4610 og ECON2915. Erstattet med ECON2610.

3. Revisjon av emner i mikroøkonomi. Gjennomgå enkeltemnene og koblingen mellom ECON1210, ECON2220 og ECON3220/4220. Det er også naturlig å trekke inn ECON2610 i denne gjennomgangen.

Det vil være sentralt å se på innholdet i de nye emnene opp mot de emnene de skulle erstatte, vurdere om sentrale temaer i samfunnsøkonomi fremdeles er ivaretatt, og om endringene har bidratt til å forbedre kvaliteten på studiet. Gjennomgangen av emnene er basert på innholdet på Canvas sidene til de ulike emnene, rapportene «Programgjennomgang for 2017», «Fullføring, frafall og mobilitet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet 2008-2016», «Frafallsundersøkelsen», «Studiebarometeret 2019», «Studiebarometeret 2017», «Bachelorprogrammets læringsmål» og annet bakgrunnsmateriale. I tillegg har jeg basert meg på min egen erfaring som sensor på mange av disse emnene gjennom flere år. For å vurdere de ulike emnene har det også vært nødvendig med en gjennomgang av tidligere eksamensoppgaver utover de jeg har vært sensor på.

2. Bakgrunn for endringer i programplan

I «Programgjennomgangen for 2017» er det gjort rede for en rekke forbedringstiltak som er gjennomført for 2017, og planlagte endringer som ble iverksatt i studiereformen 2018. Disse tiltakene skyldes undersøkelser gjort av instituttet og fakultetet som viser at studentene opplevde enkelte svakheter ved utdanningen. Ifølge «Studiebarometeret 2017» opplever studentene studiet som interessant og med et godt helhetlig læringsutbytte, men at det er vanskelig, mer matematikk enn forventet og at studiet er for lite knyttet opp mot dagsaktuelle problemstillinger.

«Frafallsundersøkelsen» viser at studentene er motiverte før studiestart, men så mister en del motivasjonen etter studiestart og noen slutter på studiet. Det betyr at det er noe som skjer i løpet av første og andre semester. Forventningene om hva bachelorstudiet er står ikke i stil til hva som møter studentene når de begynner på programmet. Dette kan skyldes at de er feilinformert før de begynner og at det bør bli klarere hva som venter dem. Imidlertid kan det være grunn til å se på hva som skal til for at forventningene skal innfris i større grad. Undersøkelsen viser også at flere opplever studiet som virkelighetsfjernt og etterlyser flere praktiske eksempler. Programmet fremstår som teoretisk og modellorientert uten at det knyttes opp mot reelle hendelser. Det er selvfølgelig ikke slik at disse uttalelsene representerer alle studentene i undersøkelsen.

Likevel, det er nærliggende å tro at «Samfunnsøkonomi» tiltrekker studenter som er engasjerte i samfunnet og har et ønske om å forstå samfunnet rundt seg bedre. Dersom det gis inntrykk av at studiet ikke er tilstrekkelig knyttet opp mot aktuelle problemstillinger i samfunnet, vil en naturlig konsekvens være at noen studenter faller fra. Mitt syn er at denne muligheten bør undersøkes. Spesielt siden det er en betydelig andel som savner en nærere

kobling mellom faget og samfunnet de lever i, og «Frafallsundersøkelsen» peker på nettopp dette som en sentral årsak til frafallet.

Et annet moment som trekkes fram i undersøkelsen er studentene ikke var klar over at samfunnsøkonomi er så matte- og modelltungt. Det er mer matte enn forventet. Dette poenget er delvis koblet sammen med det forrige. Faget er lenger vekk fra de øvrige samfunnsfagene på samfunnsvitenskapelig fakultet enn hva flere studenter forventer.

Studentundersøkelsen fra 2017 viser også konkrete forslag til forbedringer fra studentene. Her er noen av forslagene fra studentene som jeg vil vektlegge i min gjennomgang av de endringene som er gjort.

- Knytte emnene mer opp mot aktuelle problemstillinger i samfunnet.
- Mulighet for mer selvstendig refleksjon.
- ECON2200 er problematisk siden emnet er vanskelig og at man ikke kommer videre dersom man stryker.

3. Deling av ECON2200 i ECON1100 og ECON2220

Gjennom flere år hadde bachelorstudiet i samfunnsøkonomi et omfattende emne i matematikk og mikroøkonomi på andre semester. Emnenavnet var Matematikk 1/Mikro 1, ECON2200. Det var det første mattefaget på studiet, og det andre mikrofaget, til tross for at det het Mikro 1. Emnet ble undervist siste gang våren 2017, og ble våren 2018 erstattet av Matematikk 1, ECON1100 og Mikroøkonomi 2, ECON2220.

Jeg vil her beskrive de ulike emnene, årsaken til endringen, utfordringer og mulige løsninger. Endelig vil jeg se på helheten i første semester. Dette oppleves av mange studenter som tungt, og «Frafallsundersøkelsen» viser at en del faller fra her. Jeg vil derfor presentere et tiltak som kan løse noen av utfordringene.

3.1 ECON2200

Dette emnet er et hybridemne bestående av matematikk og mikroøkonomi. Emnet lå på andre semester og utgjorde 20 studiepoeng. Pensum besto av utvalgte kapitler av Knut Sydsæters *Matematisk analyse Bind 1* og Vislie og Strøm sin *Økonomisk atferd, beslutninger og likevekt: En innføring i analytisk mikroøkonomi*. I emnebeskrivelsen står det blant annet:

Kort om emnet

Emnet gir en innføring i matematiske metoder samt konsument-, produsent- og markedsteori som utnytter disse metodene. Emnet omfatter funksjoner av én og flere variabler, derivasjon (inkl. implisitt derivasjon), optimering (inkl. Lagranges metode) og likningssystemer.

Hva lærer du?

Kunnskap:

Du lærer

- matematikk som er relevant for økonomer
- økonomiske mikrobegreper og teorier for atferden til forbrukere og produsenter og samspillet mellom aktører i markeder
- funksjoner av én og flere variabler, eksponential- og logaritmefunksjoner, derivasjon (inkl. implisitt derivasjon), optimering (inkl. Lagranges metode) og likningssystemer
- en rekke begreper knyttet til produksjon, kostnader, tilbud, etterspørsel og markedsforhold
- hvordan tilpasningen til aktørene i økonomien avhenger av priser, inntekter og teknologi og betydningen av ulike konkurranseforhold i markedene

Som det fremkommer over, er dette et emne der formålet er å integrere matte og mikro. I dette emnet er det rom for å knytte den nødvendige matematikken direkte opp til anvendelsene i mikro. På den måten får man brukt matematikken direkte, og det kan forenkles mikroen ved at man akkurat har lært seg matematikken man trenger. Vi slipper det tidsmessige gapet som tradisjonelt har vært mellom disse to emnene.

Som en del av studiereformen som gjelder fra 2017 kullet har ECON2200 blitt lagt ned. Det ble undervist siste gang våren 2017, og eksamen arrangert siste gang våren 2018. Emnet ble da delt opp og fordelt over to semestre. De to nye emnene er som sagt ECON1100 Matematikk 1, og ECON2220 Mikroøkonomi 2.

3.2 ECON1100

ECON 1100 er et innføringskurs i matematikk på 10 studiepoeng som ble startet våren 2018. I studieplanen for studenter som begynte høsten 2017 var dette emnet lagt til andre semester,

samtidig med ECON2220. For studenter som begynte høsten 2018 var ECON1100 lagt til første semester. Det innebærer at matematikken kommer semesteret før mikro 2.

Pensum i emnet er utvalgte kapitler fra Knut Sydsæters *Matematisk analyse Bind 1*. I emnebeskrivelsen står det blant annet:

Kort om emnet

Emnet gir en innføring i matematiske metoder for samfunnsøkonomi. Emnet omfatter funksjoner av én og flere variabler, derivasjon (inkl. implisitt derivasjon), integrasjon og optimering (inkl. Lagranges metode).

Hva lærer du?

Kunnskap:

Du lærer

- matematikk som er relevant for økonomer.
- funksjoner av én og flere variabler.
- eksponential- og logaritmefunksjoner.
- derivasjon (inkl. implisitt derivasjon).
- Integrasjon.
- optimering (inkl. Lagranges metode).

Vi ser at pensum og emnebeskrivelsen er nærmest identisk med matematikkdelen av ECON2200. Disse temaene er innenfor hva man kan regne som standard når det gjelder innhold i et matematikkemne for økonomer. Temaene er grunnleggende og sentrale for videre emner i samfunnsøkonomi. I eksamensoppgavene er disse temaene godt gjenspeilet. På utsatt eksamen våren 2018, og ordinær eksamen høsten 2019 ble det også gitt oppgaver som har et mikroøkonomisk tilsnitt.

3.3 ECON2220

ECON2220 er et påbyggingskurs i mikroøkonomi som undervises på andre semester. Kurset skal bygge videre på ECON1210 Mikroøkonomi 1 som ligger på første semester. I ECON1210

er fokuset rettet mot en nokså bred innføring i flere mikroøkonomiske temaer. Emnet dekker bredere enn hva som tradisjonelt har vært gjort i innføringskurs. Samtidig er kurset mindre formelt, i betydning av at matematikken er redusert til et minimum. Dette skaper rommet for å dekke over flere temaer, samtidig som dybden i spesielt konsumentteori og produsentteori ikke gjennomgås.

En slik dybde er derimot fokuset i ECON2220. Pensum er utvalgte kapitler av *Intermediate microeconomics with calculus* av H. Varian og *Strategy: an introduction to game theory* av J. Watson. I dette emnet behandles konsumentteori og produsentteori grundig, samt ulike markedsformer med ufullkommen konkurranse (herunder spillteori) og velferdsteori. I emnebeskrivelsen står det blant annet:

Kort om emnet

Emnet gir en innføring i grunnleggende mikroøkonomiske modeller for å studere produksjon, konsum og markeder. Kurset utnytter matematiske metoder i formuleringen av økonomiske modeller.

Hva lærer du?

Kunnskap:

Du lærer

- Produksjon med to innsatsfaktorer. Substitusjon. Skalautbytte. Nullprofitt versus ricardiansk grunnrente.
- Konsumentteori. Preferanser. Vanlig og kompensert etterspørsel. Slutsky-ligningen
- Generell likevekt. Velferdsteori. De to velferdsteoremene i en bytteøkonomi.
- Nyttekostnadsanalyse.
- Strategisk atferd.
- Markedsmakt med få tilbydere. Cournot- og Bertrand-likevekt.
- Nash-likevekt i statiske spill. Dynamiske spill. Delspillperfekt likevekt.
- Atferdsøkonomi.
- Asymmetrisk informasjon. Skjevseleksjon. Skjulte handlinger.

Vi ser at både pensumet og delvis innholdet er endret fra mikrodelen i ECON2200. Ved å sammenligne mikrodelen fra ECON2200 med ECON2220 er ECON2220 mer omfattende når det gjelder innhold. Det er flere temaer og spesielt spillteori har fått mer plass. Det kan derfor virke som mikrodelen har blitt mer utvidet enn hva man fikk plass til i ECON2200, selv om det var like mange studiepoeng tilgjengelig.

3.4 Årsaker til deling av ECON2200

I studiereformen ble som nevnt ECON2200 delt i ECON1100 og ECON2220. Det skyldtes blant annet utfordringene med ECON2200. Det ble oppfattet som et stort og vanskelig emne. Dette var spesielt uheldig ettersom stryk i emnet førte til at man ikke kom videre i studiet, da dette var forkunnskapskrav. Emnet ECON1100 dekker matematikkdelen som er nokså lik matematikkdelen fra ECON2200. Emnet ECON2220 dekker mikrodelen og vel så det.

Mitt syn er at intensjonen med delingen var god. Et relativt tungt emne som ECON2200 på 20 studiepoeng kan for mange framstå som stort og kanskje uoverkommelig før det har begynt. Spesielt når det kommer så tidlig i studiet. Ved å dele emnet blir det mer oversiktlig og dersom man er svak i det ene kan man gjøre det tilfredsstillende i det andre, til tross for at emnene henger tett sammen. En styrke med at emnene var slått sammen var at koblingen mellom dem var lettere å se. Når metoden var lært i matematikkdelen kunne man anvende den i mikrodelen slik at gevinsten av å lære seg matematikk ble raskt synlig. Denne styrken kan man imidlertid bevare selv om emnene er delt. Jeg kommer tilbake til dette under.

3.5 Utfordringer etter delingen og mulige løsninger

Jeg vil her skissere noen utfordringer med den nye strukturen og mulige løsninger.

Angående ECON1100

ECON1100 inneholder grunnleggende matematikk og er godt tilpasset behovet i det øvrige bachelorprogrammet. I Canvas rommet kan man se at egnede temaer får god plass. Det er også tydelig fokus på oppgaver og fremgangsmetoder. En mulig utfordring kan være at emnet er lagt til første semester. Ulempen med dette er at det kan skremme vekk studenter som primært er interessert i samfunnsfag, men trenger lenger tid for å modne i matematikkfaget. En annen ulempe er at ECON2220, som aktivt bruker mye av matematikken kommer semesteret etter. Det er bra at det ikke er lenger tid mellom matte og mikro, men det kan være at tiden likevel er for lang.

Noen mulige løsninger:

- ECON1100 flyttes til andre semester. Da vil emnet undervises på samme semester som ECON2220. Denne omstillingen vil kreve et tett samarbeid mellom underviserne i de

to emnene. Slik at metoden læres før den brukes i mikro. For eksempel må derivasjon læres før man snakker om marginalnytte som den deriverte.

- Det opprettes et introduksjonskurs i metode på første semester som inneholder matematikk, statistikk og bruk av data. Dette skal ikke være et tungt mattekurs, men inneholde de helt grunnleggende temaene som å løse likning med en ukjent, løse likningssystem med to ukjente (for å kunne regne ut markedslikevekt), enkel forståelse av funksjoner, tilvekstformel og forståelse av figurer og grafer. I statistikkdelen bør det også være helt elementære temaer som gir forståelse av statistiske begreper og metoder uten at man går i dybden. I den siste delen, bruk av data, bør studentene lære hvordan man skal lese statistikk som brukes i media og rapporter fra SSB, Norges Bank og ol. Merk at dette ikke er en fullstendig liste. Poenget er at dette emnet skal inneholde grunnleggende matematikk og metode. Fordeler med dette grepet er:
  - Oppstarten av ECON1100 blir enklere og det kan gi mer tid på de avanserte temaene ettersom noe er dekket i første semester.
  - Tilsvarende argument som over for ECON2130 Statistikk 1.
  - Mattedelen vil henge sammen med hva de trenger i ECON1210 Mikroøkonomi 1, slik at bruken blir synlig med en gang.
  - Studentene lærer tidlig at matematikk og metode er en viktig del av bachelorprogrammet i samfunnsøkonomi, noe som delvis var motivasjonen for å legge ECON1100 til første semester.

Utfordringen med dette forslaget er at noe må skyves på i oppbyggingen av studiet. En mulighet er å flytte EXPHIL03 til første semester. En annen mulighet er å forskyve ECON2130 til tredje semester. Da vil emnet ligge nærmere ECON3150, som jeg tror vil være en fordel, på grunn av koblingen mellom statistikk og økonometri. Grunnleggende statistikk vil de likevel være kjent med fra dette foreslåtte introduksjonskurset i metode.

Min erfaring er at studenter som i utgangspunktet er svake i matematikk, kan likevel lære seg det de trenger for å komme igjennom et bachelorstudie i samfunnsøkonomi. Men det krever at faget gis mer tid, at det terpes på oppgaver og at relevansen av matematikk er godt motivert. Dette tror jeg blir lettere å gjennomføre med de to forslagene skissert over.

Angående ECON2220

ECON2220 inneholder flere mikrotemaer som er godt egnet for et videregående emne som dette. Emnet går nokså dypt i konsumentteori, produsentteori og blant annet spillteori. Temamessig henger det derfor godt sammen med ECON1210 Mikroøkonomi 1. Semesteroppgavene og eksamensoppgavene på Canvas viser at emnet i utstrakt grad bruker matematikken fra ECON1100. Dette er positivt og viser at denne delen av studiet henger fint sammen. En mulig utfordring med ECON2220 er at pensumet og abstraksjonsnivået er et

nokså stort steg opp fra ECON1210. ECON1210 er hovedsakelig verbalt og grafisk, slik at den formelle framstillingen i ECON2220 kan være et stort steg.

Noen mulige løsninger:

- ECON1210 kan ta i bruk noe mer matematikk. Jeg foreslår ikke her et stort steg, men dersom det lages et introduksjonsemne i metode slik jeg har foreslått over, vil det være mulig å gjøre ECON1210 noe mer formelt. Da kan overgangen til ECON2220 bli enklere.
- Endre rekkefølgen på temaene i ECON2220. Våren 2020 ble spillteori behandlet før konsumentteorien og produsentteorien. Jeg tror det vil være enklere å lære om konsumenter og produsenter før man går inn på spillteorien. Da vil det ta opp tråden mer direkte fra ECON1210 der konsumenter og produksjon (kostnader) behandles på slutten av emnet. Overgangen blir da at man fortsetter der ECON1210 slapp, men nå går mer i dybden.
- Enda mer vekt på virkelighetsnære eksempler. Det fremkommer av Canvasrommet at det er en del eksempler, men det kan kanskje i større grad brukes eksempler fra virkeligheten. Dette vil være godt tilpasset introduksjonsemnet i metode som jeg har foreslått. Emnet vil da være virkelighetsnært og kanskje fremstå som mer «samfunnsfaglig» slik studentene etterlyser i «Frafallsundersøkelsen».

Jeg syntes nivået på ECON2220 bør være der det er, men ved å gjøre de grepene jeg har foreslått over, tror jeg emnet vil oppleves som enklere og enda mer koblet sammen med de andre emnene.

3.6 Er første semester for tungt? Et mulig grep

Jeg vil avslutte dette kapittelet med å se på spørsmålet om første semester er for tungt. Både Frafallsundersøkelsen og Programgjennomgangen viser til at studentene til en viss grad opplever første semester som tungt, lite samfunnsfaglig, virkelighetsfjernt og teoretisk. Noen studenter er motiverte før semesterstart, men mister motivasjonen når de har begynt.

Mitt forslag for å møte disse utfordringene er at ECON1210 og ECON1310 slås sammen og delvis endrer innhold. Jeg foreslår at det opprettes et nytt emne som heter «Samfunnsøkonomi» eller «Introduksjon til samfunnsøkonomi» eller «Økonomi og samfunn» eller noe liknende. Dette emnet er 20 studiepoeng og erstatter ECON1210 og ECON1310.

Emnet kan være todelt, der første del utgjør ca. 2/3 og andre del utgjør ca. 1/3. Første del inneholder økonomisk teori fra både mikro og makro. Aktuelle temaer er markedsteori, fullkommen konkurranse, samfunnsøkonomisk overskudd, monopol, skatter, kort om konsumentteori og produsentteori, nasjonalregnskap, enkel Keynes modell, og økonomisk

vekst. Det er et poeng at økonomisk vekst inngår her, med for eksempel ikke-tekniske gjennomgang av Solow vekstmodell. Dette poenget kommer jeg tilbake til i kapittel 4 om nedleggelsen av ECON2915 og ECON3610. Behandlingen av temaene skal være verbal og grafisk, men med noe innslag av matematikk i for eksempel markedskryss og i Keynes modell. Det betyr at store deler av ECON1210 og ECON1310 beholdes. Aktuelt pensum vil være en type Principles of Economics bok. Matematikken må kobles mot mitt foreslåtte nye emne om matematikk og metode på første semester.

Andre del skal være en anvendt del. Her kan det brukes tid på dagsaktuelle rapporter som er ikke er for krevende, men inneholder bruk av økonomisk intuisjon og helst er koblet mot temaene i første del av kurset. Det kan også være oversiktsartikler eller populærvitenskapelige bøker om konkurranse, forbrukeradferd, økonomisk vekst og utvikling, ulikhet, globalisering, miljø ol. Poenget er at disse kan leses av folk uten økonomisk bakgrunn, men nytten vil være større om man har noe bakgrunn. Det kan også være historiske tekster om langsiktig økonomisk vekst eller finanskriser. En del av eksamen kan da være å gjengi poenger fra en slik anvendt tekst. Målet med denne delen er å sette faget i et samfunnsfaglig perspektiv, motivere studentene ved å vise at faget er anvendelig og skape motivasjon for videre studier, gjøre studentene oppmerksomme på dagsaktuelle problemer, og gi studentene mulighet til egen refleksjon. Det siste momentet kan kanskje komme til syne på eksamen eller gjennom en obligatorisk innlevering der fokuset er anvendt, men at det vektlegges økonomiske resonnementer.

Min tanke er at dette faget skal vise bredde og være motiverende. Det er viktig at det brukes tid på finne egnet pensum i begge deler av emnet, spesielt den siste. Det vil også variere noe fra år til år. Når dette emnet kjøres parallelt med et metodekurs vil første semester både gi en innføring i samfunnsøkonomi og tydeliggjøre at metode er en viktig del av bachelorprogrammet. Første semester blir derfor: «Metode» (10 studiepoeng) + «Økonomi og samfunn» (20 studiepoeng).

4. Nedleggelse av ECON3610/4610 og ECON2915, opprettelse av ECON2610

Som en del av studiereformen ble ECON3610/4610 Samfunnsøkonomisk lønnsomhet og økonomisk politikk, og ECON2915 Economic Growth lagt ned. Førstnevnte ble lagt ned høsten 2018, og sistnevnte ble lagt ned høsten 2017. ECON2915 var plassert på tredje semester, mens ECON3610 var plassert på femte semester. Begge emnene var 10 studiepoeng. Emnene ble delvis erstattet med ECON2610 Welfare and trade, som ble gitt første gang høsten 2018. Merk at ECON2610 gir 10 studiepoeng, slik at 10 studiepoeng ble frigitt etter denne endringen. Dette åpnet for muligheten for et ekstra valgfag, noe som møtte studentenes ønske om mer valgfrihet.

I dette kapitlet skal jeg sette søkelys på i hvilken grad temaene fra ECON2915 er ivaretatt i ECON2610, eller eventuelt i andre deler av bachelorprogrammet. Angående ECON3610/4610 vil jeg komme tilbake til dette emnet i kapittel 5.3.3 der jeg gjennomgår de ulike mikroøkonomiske emnene.

4.1 ECON2915

Dette emnet ble undervist sist gang høsten 2017. Fra emnesiden kommer det frem at emnet var todelt. En del om økonomisk vekst, der pensum var *Economic Growth* av D. Weil. Den andre delen var internasjonal handel, med pensum J. McLaren *International trade: economic analysis of globalization and policy*. På pensumlisten var det også et bredt utvalg andre bøker og artikler som omhandler økonomisk vekst og internasjonal handel. Jeg er usikker på hvorfor emnet ble kalt Economic Growth når det ut fra dette ser ut til at internasjonal handel fikk nesten like mye oppmerksomhet. Men ved å gjennomgå emnet i mer detalj viser det seg at mye av fokuset var rettet mot økonomisk vekst.

I emnebeskrivelsen står det blant annet:

Course content

Why are differences in standards of living among countries so large? What are the Sources behind economic Growth? Does Growth lead to convergence or divergence in Incomes across countries? These are some of the main questions covered in this course.

We will examine physical, human capital and population Growth and explore the degree to which Income variation among countries can be explained by variations in factor accumulation. Furthermore, we will explore the role of Productivity in explaining cross-country differences in the level of income.

The last part of the course will analyze how openness to the world economy affects the efficiency with which the economy operates. We explore three main questions.

1. First, how does openness and globalization impact a country's economic growth?
2. Second, what are the particular channels through which openness affects growth?
3. Third, why are there potentially both winners and losers from economic openness?

Learning outcome

Knowledge

You learn economic models of long-run economic growth, what they explain, and the driving forces of structural changes in the economy over time. You learn how economic openness affects economic growth through sectoral reallocation in the economy.

Emnebeskrivelsen tyder på at økonomisk vekst var det sentrale i emnet og at åpenhet og grad av internasjonal handel analyseres med et henblikk på den effekten handel har på økonomisk vekst. I emnet var det 10 oppgavesett. En gjennomgang av oppgavesettene viser at økonomisk vekst i stor grad var vektlagt og at både empiri og teori ble gjennomgått grundig. Under følger en liste over gjennomgåtte temaer basert på oppgavesettene. Merk at listen ikke er uttømmende.

- Kapitalakkumulering i diskret tid og steady state.
- Kapitalakkumulering i kontinuerlig tid med analytisk utledning og utledning av langsiktige vekstrater.
- Solows vekstmodell i kontinuerlig tid matematisk og grafisk.
- Solows vekstmodell utvidet med humankapital behandlet analytisk.
- Beregning av BNP med justering for sammenligning over tid og mellom land.
- Bruk av log skala for å analysere vekst.
- Vekst i åpne økonomier.
- Ricardos handelsteori.
- Hecksher-Ohlin modellen.

Disse punktene viser at de sentrale delene innenfor økonomisk vekst er dekket grundig.

4.2 ECON2610

I dette emnet er pensumet *International economics: theory and policy* av Krugman, Melitz og Obstfeld (KMO), *Economic growth* av David Weil, og *Intermediate microeconomics* av Varian. Av introduksjonsforelesningen framgår det at følgende temaer skal gjennomgås:

- Generell likevekt.
- Handel.
- Produktivitet og reallokering.

Under delen om generell likevekt er det lagt vekt på velferdsteori, noe som danner grunnlaget for mye av analysen i handelsteorien. Dette fundamentet gjennomsyrrer mye av emnet og er i tråd med hvordan handelsteori tradisjonelt fremstilles.

I emnebeskrivelsen står det blant annet:

Course content

The first part of the course will begin with general equilibrium analysis: how demand and supply conditions interact in several markets to determine the prices of many goods. We will analyze theoretically and empirically how factors of production are allocated across firms and sectors, and ask whether they are allocated efficiently.

The last part of the course will apply general equilibrium analysis to the question of economic openness. We explore three main questions.

- First, how does openness and globalization impact a country's income?
- Second, what are the channels through which openness affects income?
- Third, who are the potential winners and losers from economic openness? Does trade help or hurt the environment, and if so, in which ways?

Learning outcome

Knowledge

- You learn how to analyze problems in a general equilibrium framework, and learn to analyze whether factors of production are allocated efficiently.
- You learn how economic openness affects the allocation of resources in the economy

I emnebeskrivelsen er det et tydelig fokus på internasjonal økonomi. Dette er også forenlig med forelesningsplanen. I høstsemesteret 2020 var det satt av 8 forelesninger til internasjonal økonomi, og 3 forelesninger til økonomisk vekst. En gjennomgang av slides og oppgavesett viser at ECON2610 går gjennom sentrale deler av internasjonal økonomi. Både teoretiske modeller og empiriske funn er godt dekket. Deler av handelsteoriene er basert på generell likevekt og velferdsteori, et tema som også gjennomgås med enkelte forelesninger og integreres i de ulike handelsteoriene. Pensumet til denne delen er 3 kapitler hentet fra Varian.

Det er verdt å merke seg overlappet mellom ECON2220 og ECON2610. Begge emnene har Varian på pensumlisten. ECON2220 har kun kapittel 32, mens ECON2610 har kapittel 32-34. Dette overlappet er kommentert i Syllabus på introduksjonsforelesningen i ECON2610. Jeg vil komme tilbake til dette overlappet i kapittel 5 i foreliggende rapport.

4.3 I hvilken grad er økonomisk vekst ivaretatt i ECON2610 eller andre deler av bachelorprogrammet?

Vi ser at pensumbøkene i ECON2610 i stor grad er som i ECON2915. Men ved å se på hvilke kapitler som gjennomgås har antall kapitler fra Weil gått en del ned, mens antall kapitler fra boka om internasjonal økonomi har gått opp. I ECON2915 var det 12 kapitler fra Weil på pensumlista, mens i ECON2610 er det 4 kapitler på pensumlista (kapittel 7-10). Fra boka om internasjonal økonomi var det 5 kapitler på pensumlista i ECON2915, mens i ECON2610 er det 12 kapitler på pensumlista. Dersom vi ser på undervisningsplanen ser vi at 8 forelesninger var viet økonomisk vekst i ECON2915, og 4 forelesninger var viet til internasjonal handelsteori. Til sammenligning er 8 forelesninger viet internasjonal økonomi i ECON2610, og 3 forelesninger er viet til økonomisk vekst. Temafordelingen har med andre ord blitt snudd. En gjennomgang av oppgavesettene viser det samme bildet. Det ser ut til at 8 av 10 oppgavesett handler om internasjonal økonomi.

Vi ser dermed at balansen mellom økonomisk vekst og internasjonal økonomi har gått i dreining mot internasjonal økonomi når ECON2915 ble erstattet med ECON2610. Min oppfatning er at økonomisk vekst er kraftig nedprioritert, og ikke ivaretatt i ECON2610.

La oss se på hvordan økonomisk vekst er ivaretatt i resten av programmet. Det er naturlig å se på ECON1310 og ECON2310. Ved å gjennomgå forelesningsplanene og pensumet i ECON1310 og ECON2310 kan vi se i hvilken grad økonomisk vekst er dekket i disse emnene. I ECON1310 er det satt av 1 forelesning til økonomisk vekst. Denne forelesningen er på 2 timer, og det er også satt av tid til oppsummering av kurset innenfor denne tidsrammen. Av forelesningsnotatene ser vi at det snakkes om hva vekst er, betydning og kort om hva som kan forklare økonomisk vekst. Men ingen gjennomgang av vekstmodeller. I ECON2310 er det satt av 2-3 forelesninger til økonomisk vekst. Disse forelesningene er hovedsakelig introduksjonsstoff med noe gjennomgang av intuisjonen i Solows vekstmodell. Pensumet er hovedsakelig fra kapittel 19 i Holden sin makrobok, og kapittel 1, 2 og 3 i Weil sin bok. Ser vi på de siste års eksamensoppgaver forsterker dette inntrykket om at økonomisk vekst er en relativt liten del av ECON2310.

Ved å se ECON1310, ECON2310 og ECON2610 under ett, vil ikke disse emnene dekke økonomisk vekst på samme måte som det ble behandlet i ECON2915. Selv om boka til Weil er på pensumlista i både ECON2310 og ECON2610, er det kun kapittel 1-3 og 7-10 som er dekket. Konklusjonen blir derfor at studentene får et grunnlag i økonomisk vekst i bachelorprogrammet, men ikke i like stor grad som før utfasingen av ECON2915.

4.4 Mulige utfordringer etter nedleggelsen av ECON2915, og mulige løsninger

Mitt inntrykk er at det er noen utfordringer som kan gjøre det vanskelig for studentene å få en god oversikt over temaet økonomisk vekst. For det første er temaet såpass spredd mellom ulike emner at studentene kanskje vil ha problemer med å se temaet økonomisk vekst under ett. Studentene vil ikke nødvendigvis se koblingen mellom emnene, trekke med seg kunnskap om økonomisk vekst fra det ene, til det andre, til det tredje emnet på en måte som gjør de i stand til å se helheten. For det andre er det et gap mellom hvordan økonomisk vekst behandles i ECON2310 og ECON2610. En grundig gjennomgang av de grunnleggende vekstteoriene ser ikke ut til å være behandlet. Ikke på samme måte som i ECON2915. For eksempel ser det ikke ut til at Solows vekstmodell dekkes på en grundig måte. Dette synliggjøres også av at kapitlene 4-6 i Weil ikke gjennomgås.

At økonomisk vekst som tema får mindre plass handler om prioritering. Bør økonomisk vekst prioriteres i større grad? Så vidt jeg kan forstå er det ingen objektiv grunn til at økonomisk vekst bør prioriteres fremfor temaene i ECON2610. Internasjonal økonomi er også et sentralt tema og handelsteori hører absolutt hjemme på et bachelorprogram. Å forstå hvorfor land handler med hverandre, mulige gevinster ved handel, hvem som vinner og hvem som taper, fortjener en grundig gjennomgang.

Mitt syn er imidlertid at økonomisk vekst også fortjener en grundigere og mer helhetlig gjennomgang. Hvorfor noen land er rike, mens andre er fattige, hva som har drevet økonomisk vekst og hvilke teorier økonomer har fremstilt på dette er vel så viktig.

Mine forslag er som følger:

- I kapittel 3.6 anbefalte jeg opprettelse av et introduksjonskurs i samfunnsøkonomi på 20 studiepoeng. 2/3 av dette kurset skal omfatte økonomisk teori fra både mikro og makro. Økonomisk vekst bør være sentralt i makrodelen. Makrodelen kan være 50 % om økonomisk vekst, og 50 % om mer kortsiktig makro som konjunkturer. Ettersom dette skal være et lite formelt kurs kan man legge inn intuitive framstillinger av Solows vekstmodell og Romers vekstmodell. Delen vil være større enn hva som er i ECON1310 i dag, men mindre enn hva som er i ECON2310. I den anvendte delen av dette kurset kan det også være et fokus på økonomisk vekst, men med mer populærvitenskapelig litteratur, for eksempel «Why Nations Fail» av D. Acemoglu og J. Robinson.
- Økonomisk vekst får større plass i ECON2310. I dag er økonomisk vekst behandlet relativt kort, og med noe overlapp fra dagens ECON1310. Dette overlappet kan fjernes. ECON2310 inneholder i dag en relativt stor andel med kortsiktig makroøkonomi, og jeg anbefaler at denne delen blir kortere slik at økonomisk vekst og kortsiktig makro får omtrent like mye oppmerksomhet. Da vil det være mulig å gå mer i dybden på det teoretiske med formelle framstillinger av enkelte vekstmodeller. Boka til Weil kan

fortsatt benyttes, men ettersom metodegrunnlaget er sterkere kan framstillingen være mer formell. Det blir altså i dette emnet at økonomisk vekst får betydelig mer oppmerksomhet.

- Økonomisk vekst får mindre, tilnærmet ingen oppmerksomhet i ECON2610. Mitt syn er at ECON2610 kan dreie seg om generell likevekt og internasjonal handel. Dette er to temaer som begge krever en del plass, og det er unødvendig med en liten smakebit på også økonomisk vekst her. Emnet kan trekke det inn i den grad man kobler det opp mot internasjonal handel og produktivitet. Det blir derfor ingen stor endring fra i dag, men Weil delen tones altså enda mer ned.

Merk at mine forslag her bør ses i sammenheng. Det er kanskje vanskelig å gjøre det ene uten å gjøre det andre, men jeg vil tro det også finnes flere gode mellomløsninger.

En merknad til slutt. Mitt syn er altså at økonomisk vekst bør få større plass og mer helhetlig behandling i bachelorprogrammet. Ikke spres mellom 3 emner som i dag, med nokså liten behandling innenfor hvert emne. Med mitt forslag blir det spredd på 2, men der første behandling er grunnere enn den i ECON2310. Jeg tror det vil framstå som bedre for studentene, da de får en mer helhetlig presentasjon av temaet økonomisk vekst, og får gravd litt dypere. Igjen handler dette om prioritering og jeg har ingen objektive argumenter for hvorfor det ene skal prioriteres mer enn det andre. Men det er mitt syn at økonomisk vekst bør få større plass i bachelorprogrammet. Og dersom dette er ønskelig er det skisserte forslaget en mulig løsning.

5. Gjennomgang av de mikroøkonomiske fagene

De siste årene har bachelorprogrammet gjennomgått en stor revisjon av de mikroøkonomiske fagene. Dagens oppbygging innebærer at studentene har et obligatorisk emne i mikroøkonomi første semester, ECON1210 Mikroøkonomi 1. Deretter følger et obligatorisk videregående emne i andre semester, ECON2220 Mikroøkonomi 2. Neste emne i mikroøkonomi er ECON3220 Microeconomics 3, som er et valgfritt emne på femte semester. I denne gjennomgangen av de mikroøkonomiske fagene er det imidlertid også viktig å inkludere ECON2610, ettersom velferd og generell likevekt behandles her.

I dette kapittelet vil jeg se på to punkter knyttet til de mikroøkonomiske fagene:

- Hvordan fungerer den nye strukturen i mikroøkonomifagene?
- Er det noe overlapp mellom emnene?

Jeg starter med en gjennomgang av ECON1210 og ECON3220. ECON2220 er beskrevet i kapittel 3.3, og ECON 2610 er beskrevet i kapittel 4.2.

5.1 ECON1210

Dette emnet ligger på første semester, og er studentenes første møte med mikroøkonomi. Pensum er *Microeconomics* av P. Krugman og R. Wells, pluss noen artikler, blant annet om den norske lønnsdannelsen.

I emnebeskrivelsen står det blant annet:

Kort om emnet

Emnet gir en innføring i mikroøkonomiske grunnbegreper og økonomisk tankegang. Med utgangspunkt i anvendte problemstillinger gjennomgås enkel markedsteori og velferdsteori, og enkle resonnementer omkring bedrifters og forbrukeres tilpasning.

Hva lærer du?

Kunnskap:

Du lærer

- definisjoner av en del sentrale mikroøkonomiske grunnbegreper
- elementær økonomisk analyse, normativ og deskriptiv
- hvordan enkel økonomisk analyse kan brukes til å studere bedrifters og konsumenters adferd, og hvordan markeder fungerer.
- hvordan analysen kan anvendes på aktuelle problemstillinger, for eksempel omkring miljø og arbeidsmarked.
- elementær formell modellering, men uten bruk av annen matematikk enn det som forutsettes kjent fra generell studiekompetanse.

En gjennomgang av pensumlitteraturen og forelesningsplanen for høsten 2020 viser at det er godt samsvar mellom emnebeskrivelsen og hva som gjennomgås. Pensumet er også godt reflektert i eksamensoppgavene de siste årene. Oppgavesettene gjenspeiler temaene godt, og det er også diskusjonsoppgaver. Det ligger en rekke forelesningsnotater på Canvas som gjør det enklere for studentene å orientere seg i stoffet.

Ved å se på forelesningsplanen og de notatene som ligger på Canvas fremkommer det at hovedvekten av emnet handler om markeder: fullkommen konkurranse, monopol, monopolistisk konkurranse, oligopol og arbeidsmarked, samt markedssvikt og økonomisk-politiske inngrep i markedsdannelsen. 6 av 9 forelesninger er viet til markedsteori. De 3

resterende forelesningene brukes til mer dypdykk i konsumentene og produsentene hver for seg.

ECON1210 har hovedsakelig en verbal og grafisk tilnærming. Det er noe enkel bruk av matematikk, som først og fremst gir en innføring i symbolbruk, og å tenke i form av likninger og funksjoner.

5.2 ECON3220

Dette emnet er et heisemne, som innebærer at studenter på alle programmer kan ta det. Masterstudenter kan ikke ta valgemner i 30-gruppen, men dette emnet finnes også i 40-gruppen, med kode ECON4220. Emnet er obligatorisk for de som skal ta master, men valgfritt for de som skal ta bachelor. De fleste som går på enten bachelorprogrammet eller det femårige masterprogrammet tar dette emnet i sitt femte semester. Selv om dette er et valgfag på bachelorprogrammet, er det nyttig å se dette i sammenheng med de øvrige mikroemnene på programmet. Spesielt siden relativt mange tar det.

Pensum er utvalgte kapitler i *Advanced microeconomic theory* av G.A. Jehle og P.J. Reny, og *Strategy: an introduction to game theory* av J. Watson. I tillegg er det et kapittel fra *Microeconomic analysis* av H. Varian.

I emnebeskrivelsen står det blant annet:

Course content

This course is equivalent with [ECON4220 – Microeconomics 3](#).

- Analyzing consumer and producer behavior using duality theory
- General equilibrium with application to taxation
- Decisions under uncertainty
- Games of incomplete information
- Economics of information

Learning outcome

Knowledge

You should know

- how to derive the basic results in production and consumer theory using duality theory
- how to apply duality theory to derive basic results of optimal taxation in a general equilibrium setting
- the theory of choice under uncertainty, including the expected utility theorem
- different form of non-cooperative games — both with and without complete information — and solution (both equilibrium and non-equilibrium) concepts for each of these classes of games
- the implication of moral hazard problems and adverse selection.

Forelesningsplanen og forelesningsnotatene viser at temaene på emneplanen er godt ivaretatt i emnet. Tilsvarende ser vi av oppgavesettene og eksamensoppgavene.

Ved å se nærmere på forelesningsnotatene som ligger ute vil jeg oppsummere temaene som vektlegges på følgende måte:

1. Konsumentteori. Vekt på dualitetsteori.
2. Produsentteori. Vekt på dualitetsteori.
3. Generell likevekt. Fullkommen konkurranse, skatter og velferdsøkonomi.
4. Spillteori. Nash-likevekt, delspill perfekt Nash-likevekt og Bayes likevekt.
5. Informasjonsøkonomi. Ugunstig utvalg, signalisering, moralsk hasard og PA problemer.

Av planen for høsten 2020 ser det ut til at 9 forelesninger er brukt på temaene 1-3, og 10 forelesninger er brukt på temaene 4-5. Alle temaene er behandlet på et formelt og grundig nivå. Dette er et avansert emne i mikroøkonomi. Det er utstrakt brukt av matematikk og formell notasjon. Dette gjenspeiles også i pensumlitteraturen. Spesielt i Jehle og Reny boka, samt delkapittelet fra Varian.

5.3 Vurdering av sammenheng og overlapp mellom mikrofagene

5.3.1 ECON1210 og ECON2220

ECON1210 starter med og vektlegger som nevnt markedsteori. Analysen er hovedsakelig verbal og grafisk, med noen utregninger av likninger og likningssystemer med to ukjente. I ECON2220 er rekkefølgen på temaene: spillteori, konsumentteori, produsentteori, generell likevekt, asymmetrisk informasjon og auksjoner. Disse to emnene utfyller hverandre godt og det er lite overlapp. Det er noe overlapp når man ser på temaene, men ikke mer enn det bør være for å sikre at studentene ser sammenhengen mellom emnene. Temamessig utfyller emnene hverandre på en god måte, ved at ulike markedsformer og spesielt fullkommen konkurranse pluss små dykk i konsumentteori og produsentteori dekkes i mikro 1, mens man i mikro 2 graver seg mer ned i konsument- og produsentteorien i tillegg til at man lærer mye om ufullkommen konkurranse og spesielt spillteori.

Når det gjelder abstraksjonsnivået er det ingen overlapp mellom ECON1210 og ECON2220. Her framstår det heller motsatt, nemlig at hoppet mellom emnene kan oppleves nokså stort. Framstillingen i ECON2220 er betydelig mer matematisk. Dette er en mulig utfordring, som jeg også har kommentert i kapittel 3.5. Dette kan imidlertid forsvares ettersom de før ECON2220 har gjennomgått ECON1100. Likevel syntes gapet å være nokså stort.

En annen utfordring med overgangen mellom de to emnene er at mens ECON1210 henter en del eksempler fra virkeligheten og framstår til en viss grad som praktisk, virker ECON2220 som mer løsrevet fra virkeligheten og med betydelig fokus på teori.

Noen mulige løsninger

I kapittel 3.5 har jeg skissert noen løsninger som er relevante for utfordringene knyttet til ECON1210 og ECON2220. Forslagene under er derfor koblet opp mot og delvis overlappende med disse.

- Ved å lage et introduksjonsemne i metode på første semester vil ECON1210 kunne bli noe mer formelt. Da blir overgangen til ECON2220 enklere.

- For å gjøre overgangen enklere bør ECON2220 ta opp tråden der ECON1210 slutter. I dag kommer konsumentteori i ECON1210 mot slutten, mens ECON2220 starter med spillteori. Det er to måter å løse dette på. (i) ECON1210 kan starte med teori om enkeltaktørene og ha markedsteori mot slutten. ECON2220 kan da starte med spillteori og markedsteori, og avslutte med teori om enkeltaktørene. (ii) ECON1210 starter med teori om markeder og avslutter med teori om enkeltaktørene. Så starter ECON2220 med teori om enkeltaktørene og avslutter med markedsteori (spill, oligopol osv.). Begge disse alternativene fører til at overgangen kan bli enklere ettersom mikro 2 starter der mikro 1 ble avslutter.

Mitt forslag er at alternativ (ii) gjennomføres. Det er tilfredsstillende at marked behandles først i et emne som ECON1210, da dette er hovedtemaet i ECON1210, og man trenger ikke så mye dybdekunnskap om enkeltaktørene for å forstå ulike markedsformer på dette nivået. Dessuten tror jeg det er mer stimulerende for studentene å lære om marked først. Da kommer man raskere til poenget om hvordan pris og mengde blir bestemt. Jeg syntes også alternativ (ii) er å foretrekke da dette gir mulighet for å behandle konsumenter og produsenter nøye og formelt før man i ECON2220 går inn på mer formell behandling av markeder, som bruk av spillteori osv. Dette tror jeg vil gjøre overgangen til den mer formelle markedsteorien enklere.

- Enda mer vekt på virkelighetsnære eksempler. Slik jeg har foreslått i kapittel 3.5.

5.3.2 ECON2220 og ECON3220

Disse to emnene har stort overlapp når det gjelder temaer. Av emnebeskrivelsen ser vi at de begge inneholder:

- Konsumentteori
- Produsentteori
- Generell likevekt
- Spillteori
- Informasjonsøkonomi

Ettersom begge emnene også bruker Watson som pensum for å dekke spillteori kan det virke som emnene nærmest er identiske på dette området. Det er imidlertid ikke tilfelle. Ved å se på hvilke kapitler som gjennomgås i Watson, ser vi at det ikke er noe overlapp i det hele tatt. De kapitlene som ikke gjennomgås i ECON2220, blir gjennomgått i ECON3220. Det er dermed heller en forutsetning at ECON2220 eller tilsvarende innen spillteori må være forkunnskaper for å få et godt utbytte av ECON3220.

Hva med de tre første kulepunktene som er felles? Her er det brukt forskjellig pensum, men «innholdsfortegnelsen» er nærmest identisk. Det kan derfor virke som et stort overlapp

mellom de to emnene. Men igjen, om man går inn i litteraturen ser man at *Intermediate microeconomics* til Varian, selv den med mer kalkulus, er betydelig mindre formell enn boka til Jehle og Reny, som er mer på linje med *Microeconomic analysis* av Varian. Så til tross for at «innholdsfortegnelsen» er nokså lik i ECON2220 og ECON3220 er nivået på det som gjennomgås nokså ulik. Dette kommer også tydelig fram ved en gjennomgang av forelesningsmateriale. Begge emnene har lagt ut mye materiale på Canvas. Ved å se gjennom forelesningsnotatene og oppgavesettene ser vi at ECON3220 er betydelig mer generelt og graver dypere i den formelle analysen. For eksempel vil nyttefunksjonen i ECON2220 begrense seg til to goder, mens nyttefunksjonen i ECON3220 er en relasjon mellom alle reelle tall. Altså er den matematiske generaliteten betydelig større i ECON3220. Dette åpner også for en dypere og mer formell forståelse av de ulike teoriene. Et annet viktig moment som skiller de to emnene, er dualitetsteori. I ECON3220 vektlegges dualitetsteori og bruken av dette (for eksempel generell likevekt).

Mitt syn er derfor at mikro 2 og mikro 3 har lite overlapp og at overgangen mellom disse emnene er god. Det er helt tydelig at mikro 3 bygger videre på mikro 2, og rekkefølgen på temaene i de to emnene er naturlig bygd opp. Mange vil nok oppleve mikro 3 som abstrakt og svært formelt med mye fokus på notasjon. Min mening er imidlertid at nivået på emnet er riktig med tanke på hvor det er plassert i studiet, og at det er et valgfag på bachelorprogrammet, slik at de som ikke ønsker dette kan velge å ikke ha det. Jeg syntes det skal fortsette å være et ikke-obligatorisk emne på bachelorprogrammet, ettersom mye av intuisjonen er dekket i ECON2220. Det er mer et dypdykk i formell analyse og de tilleggsmomentene som dukker opp i denne sammenheng som gjør at ECON3220 skiller seg fra ECON2220.

5.3.3 Hvordan passer ECON2610 inn og er generell likevekt ivaretatt i den nye strukturen?

ECON2610 er beskrevet i kapittel 4.2 og 4.3. Dette er et obligatorisk emne som kommer i tredje semester, det vil si to semester etter mikro 2. Ettersom dette emnet delvis skulle erstatte det tidligere emnet ECON3610 «Samfunnsøkonomisk lønnsomhet og økonomisk politikk», er det naturlig å se på hvordan temaene fra dette emnet er ivaretatt i ECON2610 eller andre steder i bachelorprogrammet.

ECON3610 var et mikroøkonomisk emne som ble lagt ned høsten 2018. I emnebeskrivelsen står blant annet:

Kort om emnet

Dette emnet overlapper med [ECON4610 – Samfunnsøkonomisk lønnsomhet og økonomisk politikk \(nedlagt\)](#).

Emnet skal gi innsikt i og forståelse av hvordan varer og tjenester produseres i en type økonomi der bedrifter og husholdninger opererer i mer eller mindre perfekte markeder.

Markeder studeres innenfor en ramme av generell likevekt. Kriterier for effektiv ressursanvendelse, samfunnsøkonomisk lønnsomhet og muligheter for omfordeling av inntekt studeres med henblikk på å forstå når og i hvilke situasjoner en markedslikevekt bør korrigeres ved hjelp av offentlige inngrep.

Identifisering av ulike former for markedssvikt, behov for omfordeling av inntekt via skatter og spørsmålet om aktiv deltakelse av en offentlig myndighet har en sentral plass.

Hva lærer du?

Kunnskap

- Du skal forstå hvordan markedssituasjoner kan analyseres innenfor rammen av generell likevekt, og hvilken rolle prisene spiller for allokering av produksjonsfaktorer og varer mellom ulike anvendelser.
- Du skal kjenne til betingelsene for at en markedslikevekt vil gi effektiv ressursbruk, og konsekvensene av ulike brudd på disse betingelsene.
- Du skal ha kunnskap om og forståelse for fordeler og ulemper ved offentlige inngrep i markedsøkonomien.
- Du skal kjenne vilkårene for å kunne skille fordelings- og effektivitetshensyn i samfunnsøkonomisk analyse.

Som det fremkommer av emnebeskrivelsen var dette emnet i stor grad en gjennomgang av teori om generell likevekt, og bruk av et slikt rammeverk til å analysere velferd og økonomisk politikk. Pensum var Vislie, J., Christiansen, V., Holtsmark, K. og Strøm, S. sin bok *Effektivitet, fordeling og økonomisk politikk*. Denne boka presenterer generell likevekt på en detaljert og formell måte, før den viser flere anvendelser av teorien.

Et spørsmål i denne forbindelse er om, og hvordan teori om generell likevekt er ivaretatt etter omleggingen av mikrofagene. Har dette forsvunnet i den nye strukturen?

I ECON2610 er hovedvekten av emnet lagt på internasjonal økonomi. Dette er diskutert i kapittel 4.2. Det er kun en forelesning som er satt av til teori om generell likevekt. Dette er forelesning 1: «Bytte, produksjon og velferd». Pensum til denne forelesningen er kapittel 32-34 i Varian sin bok *Intermediate microeconomics with calculus*. Disse tre kapitlene overlapper med ECON2220. Dette er kommentert på forelesningsplanen. Altså er den relativt lille delen om generell likevekt i ECON2610 allerede dekket i ECON2220. Jeg kan derfor konkludere med at når jeg sammenligner ECON3610 med ECON2610, er teorien om generell likevekt redusert til et minimum.

I ECON2220 er generell likevekt et av temaene i emnebeskrivelsen. Ved å se på forelesningsplanen og pensumet ser vi at tre forelesninger er satt av til generell likevekt. Pensumet til denne delen er kapittel 32 i Varian sin *Intermediate microeconomics with calculus*. Av forelesningsnotatene ser vi at bytteboks og velferdsteoremene dekkes, både grafisk og matematisk. Basert på dette og vurderingen av ECON3610 ser vi at en betydelig del av teorien om generell likevekt fra ECON3610 ikke har funnet veien inn i ECON2220. Det som dekkes i ECON2220 gjøres grundig, men det tilsvarer ikke mengden som var i ECON3610.

Min konklusjon er derfor at omfanget av teori om generell likevekt er redusert i forhold til den tidligere strukturen, som inneholdt emnet ECON3610. Ettersom temaet heller ikke i stor grad er dekket i ECON2610 kan vi konkludere med at generell likevekt ikke får like mye oppmerksomhet i nåværende bachelorprogram, som tidligere. Det er imidlertid ikke fjernet, hovedvekten finner man i ECON2220. Men, for å få en omfangsrik og dyp forståelse av generell likevekt innenfor nåværende bachelorprogram må man velge for eksempel ECON3220.

Jeg skal ikke her gjøre en vurdering av om det bør være mer eller mindre gjennomgang av teori om generell likevekt. Mitt eneste innspill er at teori om generell likevekt står nokså sentralt i videregående emner i makroøkonomi. Og dersom det forutsettes at denne teorien bør være gjennomgått før et slikt makroemne er dette noe som må vurderes. Dette vil kreve en gjennomgang av de makroøkonomiske emnene.